

Ακρίτας Καλούσης

Διδάσκαλος, ερευνητής

***Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ (ΣΥΕΤΕ)
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ, ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ 1940-1944***

Ο ΣΥΕΤΕ ιδρύθηκε πριν από εκατό χρόνια, το 1917. Χρονιά σημαδιακή για την ιστορία του εργατικού κινήματος και της εν γένει απελευθερωτικής δύναμης του κομμουνισμού, με την Οκτωβριανή Επανάσταση και το εγχείρημα δημιουργίας της πρώτης χώρας με εργατική εξουσία.

Ο ΣΥΕΤΕ από την ίδρυση του πρωτοστατεί σε απεργίες, διαδηλώσεις και εκδηλώσεις, κυρίως, για την εξασφάλιση κοινωνικών δικαιωμάτων των μελών του, για καλύτερες συνθήκες εργασίας και μισθολογικές απολαβές.

Στη συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς, 1940-1944, εξετάζεται ο ρόλος του Σωματείου σε συνθήκες πολέμου και κατοχής. Συνθήκες ιδιαίτερα δύσκολες από κάθε άποψη και κυρίως από την άποψη της φυσικής επιβίωσης των μελών του.

Με την εγκαθίδρυση του φασιστικού καθεστώτος του Ιωάννη Μεταξά, τον Αύγουστο του 1936, επιβλήθηκε αναστολή των συνδικαλιστικών ελευθεριών παράλληλα με την αναστολή όλων των κοινωνικών-πολιτικών ελευθεριών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη λειτουργία των σωματείων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, όλων των βαθμίδων κάτω από τον ασφυκτικό έλεγχο του καθεστώτος.

Βασικό στοιχείο του κυρίαρχου συνδικαλισμού της εποχής εκείνης στον ΣΥΕΤΕ ήταν η μη άμεση σύνδεση με κανένα δευτεροβάθμιο ή τριτοβάθμιο συνδικαλιστικό όργανο (ΕΚΑ-ΓΣΕΕ). Βέβαια αυτό συνέβαινε και στην εποχή πριν από το αυταρχικό καθεστώς του Μεταξά.

Ο ΣΥΕΤΕ, ως τυπικό συνδικάτο εργαζομένων της εποχής, λειτούργησε καθαρά με βάση αυτή τη λογική και με την πολιτική αντίληψη της συντεχνίας και μάλιστα της ικανοποίησης των συμφερόντων των μεγαλοστελεχών της ΕΤΕ. Δρούσε ουσιαστικά σε άμεση σύνδεση με το καθεστώς, με μοναδικό στόχο την εξυπηρέτηση των

στελεχών αυτών, στο πλαίσιο ενός εργοδοτικού-κρατικού συνδικαλισμού, μιας και η σχέση του με τη Διοίκηση της Τράπεζας ήταν άμεση. Φαινόμενο που παρατηρείται και σήμερα σε όλες τις βαθμίδες των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Μάλιστα υπήρχαν και διαφορετικά σωματεία για τους «κατώτερους» υπαλλήλους, όπως για παράδειγμα οι εισπράκτορες.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί το γεγονός ότι, ενώ στον πόλεμο με τη φασιστική Ιταλία η Διοικητική Επιτροπή (Δ.Ε.) του ΣΥΕΤΕ ενίσχυε με αξιόλογα χρηματικά ποσά την ελλιπή στρατιωτική μηχανή της Ελλάδας, δεν συνέβη το ίδιο λίγους μήνες αργότερα με το ξέσπασμα της Αντίστασης εναντίον των κατοχικών δυνάμεων. Αυτό καταδεικνύει, τουλάχιστον στην πρώτη περίοδο της Κατοχής, την πλήρη ταύτιση της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ με τη «γραμμή» της Διοίκησης της ΕΤΕ για μη ανάμειξη στα πολιτικά θέματα της περιόδου.¹ Μια στάση που θα αλλάξει στη συνέχεια και κυρίως με την αλλαγή και τη ριζοσπαστικοποίηση της Διοίκησης του ΣΥΕΤΕ, που εν μέσω καθεστώτος κατοχής θα οργανώσει τον αγώνα των εργαζομένων στην ΕΤΕ για επιβίωση και δυναμική αντίσταση εναντίον των κατοχικών δυνάμεων και κυβερνήσεων.

Η αρχή του πολέμου

Με το που ξέσπασε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος στην Ελλάδα, πολλοί ήταν οι υπάλληλοι της ΕΤΕ και μέλη του σωματείου που στάλθηκαν στο μέτωπο για να αποκρούσουν την εισβολή της φασιστικής Ιταλίας. Το σωματείο λίγο αργότερα, τον Δεκέμβρη του 1940, οργάνωσε εράνους για τη συλλογή χρημάτων και την αγορά ειδών για να σταλούν στο μέτωπο καθώς και τη διάθεση χρημάτων προς τις οικογένειες των εργαζομένων που σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν στον πόλεμο. Έτσι, δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Συλλόγου η Επιτροπή Αλληλεγγύης Μαχομένων Συναδέλφων (ΕΑΜΣ) με στόχο την παροχή βοήθειας στους συναδέλφους και στις οικογένειές τους. Τα έσοδα της Επιτροπής προέρχονταν από ποσοστό παρακράτησης στο μισθό όλων των εργαζομένων στην Τράπεζα, από δωρεές κλπ. Η ΕΑΜΣ διαλύθηκε τον Απρίλιο του 1941, με την υπογραφή της

¹ Πρβλ. Κώστας Κρεμμύδας, «Συνδικαλιστικό κίνημα και τράπεζες στην Ελλάδα 1917-1949. Η περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας», *memoire DEA*, Παρίσι 1988, σ. 64.

παράδοσης της χώρας στους ναζί από τον Τσολάκογλου και τον τερματισμό του πολέμου.

Στη συνέχεια και καθώς έρχεται ο σκληρός χειμώνας του 1941-1942 τίθεται άμεσα το ζήτημα της φυσικής επιβίωσης των μελών του σωματείου. Ενεργοποιείται η Επιτροπή Επισιτισμού και Υγείας και συντάσσονται υπομνήματα προς τη Διοίκηση της ΕΤΕ που ζητούν αυξήσεις και δημιουργία συσσιτίου. Η Διοίκηση της Τράπεζας προτείνει η Επιτροπή να φροντίζει για τη σίτιση κάποιων μόνο μελών μέχρι το βαθμό του Υπολογιστή Β', σε κάτι που συμφωνεί και η πλειοψηφία της Δ.Ε. του Σωματείου. Υπάρχουν σύμβουλοι που διαφωνούν και διατυπώνουν το αίτημα, ζητώντας να το υιοθετήσει και ο ΣΥΕΤΕ, της σίτισης όλων των μελών ανεξαρτήτου βαθμού και υπαλληλικής σχέσης και των οικογενειών αυτών. Αίτημα που όμως δεν γίνεται αποδεκτό από την πλειοψηφία της Δ.Ε. του Συλλόγου.

Η κρίσιμη χρονιά: 1942

Σημαντική χρονιά για τη φυσιογνωμία, την ύπαρξη, τον προσανατολισμό και το πολιτικό πλαίσιο αναφοράς του ΣΥΕΤΕ είναι το 1942 και ιδιαίτερα μετά τις εκλογές του σωματείου τον χειμώνα αυτού του χρόνου.

Σε αυτές τις εκλογές πλειοψήφησε ο Κωνσταντίνος Τσαλίκη, ο οποίος ήταν εκφραστής της παλιάς τάξης πραγμάτων στα δρώμενα του ΣΥΕΤΕ, ενώ δεύτερος ήρθε ο Θεόδωρος Ευθυμίου, προσωπικότητα που έκφραζε τη νέα πολιτική γραμμή της συνεργασίας όλων των εργαζομένων μέσα από τις αντιστασιακές οργανώσεις, ενάντια στις κατοχικές κυβερνήσεις και δυνάμεις. Στο συμβούλιο υπήρχε πλειοψηφία που στήριζε τις απόψεις του Θεόδ. Ευθυμίου².

Η ρήξη του προέδρου της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ Κων. Τσαλίκη (Διευθυντή του Τμήματος Συναλλάγματος στην Τράπεζα) με την πλειοψηφία της Δ.Ε. του Συλλόγου θα επέλθει με αφορμή το ζήτημα του επισιτισμού και τον τρόπο διεκδίκησης των συσσιτίων από τη Διοίκηση της ΕΤΕ. Ενώ η πλειοψηφία της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ επιθυμούσε να τεθεί το σοβαρό αυτό ζήτημα στη βάση και σε Γενική Συνέλευση των μελών, ο πρόεδρος επέμενε να το χειριστεί προσωπικά και σε απευθείας

² Κ. Κρεμμύδας, ό.π.

διαπραγμάτευση με τον συνδιοικητή Κωνσταντίνο Ζαβιτσιάνο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να παραιτηθούν τα μέλη της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ και να προκύψει πρόβλημα διοίκησης του σωματείου, το οποίο επιλύθηκε τον Μάιο του 1942 με τη σύγκληση έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μελών και νέες εκλογές.

Μετά την έκτακτη Γ.Σ. των μελών, στις 11 Μαΐου 1942 και τις αρχαιρεσίες στις 18 Μαΐου, αναδεικνύεται νέα Δ.Ε. του Συλλόγου, στην οποία δεν εκλέγεται ο τέως πρόεδρος Κων. Τσαλίκης, ενώ ο απερχόμενος αντιπρόεδρος Ροδόλφος Κράους και ο εντεταλμένος σύμβουλος Χαράλαμπος Θεοδωρίδης δεν βάζουν υποψηφιότητα.

Η νέα Δ.Ε., με βάση και τα τεκμήρια του Ιστορικού Αρχείου του ΣΥΕΤΕ (ΙΑ/ΣΥΕΤΕ), που φυλάσσονται στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας, αποτέλεσε την απαρχή για αλλαγή του οργανωτικού μοντέλου των εργαζομένων στις τράπεζες, με τη δημιουργία της αντιστασιακής δευτεροβάθμιας οργάνωσης ΕΣΤΟ (Επιτροπή Συνεργασίας Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων). Επίσης η νέα Δ.Ε. ήταν λυδία λίθος για τις συνδικαλιστικές, πολιτικές και κοινωνικές διεκδικήσεις της περιόδου εκείνης. Οι αποφάσεις της Δ.Ε. για συμμετοχή αλλά και οργάνωση από τον ΣΥΕΤΕ των μεγαλύτερων απεργιών τις περιόδου, όπως η απεργία των δημοσίων υπαλλήλων τον Απρίλη του 1942, η μεγάλη απεργία στις 9 Σεπτεμβρίου 1942, η συμμετοχή στις απεργίες του Μάρτη του 1943 ενάντια στην πολιτική επιστράτευση, η μεγάλη μάχη των χρεογράφων τον Οκτώβριο του 1943, υπήρξαν καταλυτικές και καταδεικνύουν την άμεση πολιτική σχέση της με το Εργατικό Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΕΑΜ) και το ΕΑΜ. Χαρακτηριστικό της νέας Διοίκησης του ΣΥΕΤΕ είναι το γεγονός ότι όλα τα εκλεγμένα μέλη έχουν βαθμό μέχρι τον Λογιστή Α'. Ο Ανδρέας Δημητρακόπουλος, που θα εκλεγεί πρόεδρος της Δ.Ε., είναι Λογιστής Α', ενώ υπάρχουν μέλη με το βαθμό του Λογιστή Γ', όπως ο αντιπρόεδρος Κωνσταντίνος Μπάκας και οι Κωνσταντίνος Χαύτας και Θεόδωρος Ευθυμίου· επίσης υπάρχουν μέλη της Δ.Ε. με ακόμη χαμηλότερους βαθμούς, όπως ο Λεωτέρης Φράγκου, Βοηθός Β' Τάξεως, ή ο Νίκος Δουσαϊτης, Γραφέας.³

Η πολιτική γραμμή στην οποία κινείται η νέα Διοίκηση του σωματείου φαίνεται τόσο από την έκθεση των πεπραγμένων της, τον Γενάρη του 1943, όσο και από τις δράσεις της που δημοσιεύονται στα φύλλα της *Τραπεζιτικής* εκείνης της περιόδου.

³ Βλ. «Η νέα Διοικητική Επιτροπή του Συλλόγου», εφ. *Τραπεζική* του ΣΥΕΤΕ, φ. 88/ Ιούνιος 1942, ΙΑ/ΣΥΕΤΕ.

Η διαπάλη στο εσωτερικό του ΣΥΕΤΕ

Ερευνώντας και μελετώντας τη δράση της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ σε δύο διαφορετικές εποχές με απόσταση δύο χρόνων, το 1941 και το 1943, διαπιστώνουμε σημαντικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του Συλλόγου. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι αλλαγές αυτές συντελούνται υπό την επίδραση των δραματικών γεγονότων της Κατοχής, όπως η πείνα, η απότομη φτωχοποίηση και η εξαθλίωση μεγάλου μέρους του πληθυσμού και ιδιαίτερα των τραπεζοϋπαλλήλων. Ο θάνατος, η καταστολή των κατοχικών δυνάμεων, οι εκτελέσεις αλλά και η οργάνωση της Αντίστασης ενάντια στον κατακτητή, με την ίδρυση μαχητικών αντιστασιακών οργανώσεων, συσπειρώνουν πολλούς εργαζομένους γύρω από το ΕΕΑΜ, συμπεριλαμβανομένων και των τραπεζοϋπαλλήλων.

Η εκλογή κατώτερων, χαμηλόβαθμων αμειβόμενων υπαλλήλων της Τράπεζας στη Διοίκηση του ΣΥΕΤΕ, οι οποίοι αποτελούσαν και την πλειοψηφία της από τον Ιανουάριο του 1942 και εξής, θα γίνει η απαρχή για την αλλαγή προσανατολισμού και πολιτικής γραμμής του ΣΥΕΤΕ.

Η αντιμετώπιση, σε συνθήκες πολέμου, της Διοίκησης της ΕΤΕ ως εργοδοσίας δεν είχε γίνει ποτέ στο παρελθόν με αυτόν τον τρόπο. Η λειτουργία των συνδικάτων, άρα και του ΣΥΕΤΕ, με καθαρά εργοδοτικό προσανατολισμό, ιδιαίτερα στα χρόνια της βασιλομεταξικής δικτατορίας και η πρόσδεσή τους στο άρμα του απολίτικου συνδικαλισμού⁴ ήταν το σύνηθες. Ο βασικός ρόλος τους τότε ήταν η εξυπηρέτηση μιας συντεχνιακής λογικής, αποκομμένης από τη συνεργασία των συνδικάτων και τη συλλογική διεκδίκηση και υποταγμένης στην προώθηση προσωπικών συμφερόντων των συνδικαλιστών της γραφειοκρατίας, που ήταν προσωπικότητες συνήθως αποξενωμένες από τη βάση των εργαζομένων, με άμεση σχέση με το κράτος και τους μηχανισμούς του.

Η συμμετοχή εργαζομένων στα συνδικαλιστικά δρώμενα, που μέχρι εκείνη την εποχή ήταν αποκλεισμένοι από τον Σύλλογο, όπως οι κλητήρες, οι γυναίκες και οι

⁴ Βλ. Ζήσιμος Χ. Συνοδινός (έρευνα-εισαγωγή-σχολιασμός), «*Ημερολόγιον Συμβάντων*» του κεντρικού καταστήματος της Τράπεζας Αθηνών 1943-1945, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2014, σ. 34-38

εισπράκτορες αποτελεί από παράδειγμα της διαφορετικής λογικής, της αλλαγής στη Διοίκηση του ΣΥΕΤΕ.⁵

Η δυναμική που δημιούργησε αυτή η συμμετοχή, με την ταυτόχρονη ενεργοποίηση υπαλλήλων που συνδέονταν ή ήταν μέλη του ΕΕΑΜ, ήταν ένας άλλος παράγοντας της επικράτησης στην πάλη των ιδεών υπέρ μιας άποψης εκ διαμέτρου διαφορετικής από την μέχρι τότε κρατούσα για το ρόλο, την οργάνωση και τον προσανατολισμό των συνδικάτων όπως και της σχέσης αυτών με το κράτος και τους μηχανισμούς του.

Ακόμη και η λεκτική διαφοροποίηση ήταν εμφανέστατη τόσο στα γραπτά, όπως ανακοινώσεις του ΣΥΕΤΕ, πρακτικά γενικών συνελεύσεων μελών, εκθέσεις πεπραγμένων διοικητικών επιτροπών κ.ά., όσο και στα υπομνήματα και λοιπά κείμενα που απευθύνονταν στην Διοίκηση της Τράπεζας. Η χρήση λέξεων όπως «εργοδοσία», «πάλη ιδεών» είναι κάτι που δεν συνηθιζόταν παλαιότερα στο λόγο ενός σωματείου που μέχρι εκείνη τη στιγμή λειτουργούσε και δρούσε χωρίς ταξική αναφορά. Η εντύπωση και η εικόνα που άφηναν οι υπάλληλοι-στελέχη της ΕΤΕ στον υπόλοιπο εργαζόμενο κόσμο και στην κοινωνία ήταν πολύ διαφορετική από την πραγματικότητα την οποία βίωναν οι περισσότεροι από αυτούς που βρίσκονταν στα χαμηλά μισθολογικά κλιμάκια. Ιδιαίτερα στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, η κατάσταση ήταν πολύ χειρότερη, αφού το φάσμα της πείνας για αυτούς τους υπαλλήλους ήταν έντονο.

Αποτέλεσμα αυτής της αλλαγής του πολιτικού προσανατολισμού του ΣΥΕΤΕ, αλλά και ταυτόχρονα καθοριστικός παράγοντας για τη δράση του σε ένα διαφορετικό περιβάλλον συνεργασίας, αποτελεί η ενότητα που πραγματοποιήθηκε σε δευτεροβάθμιο επίπεδο με τη δημιουργία της ΕΣΤΟ. Είναι μια προσπάθεια ενοποίησης της κοινής δράσης εργαζομένων με κοινά συμφέροντα και παρόμοιους εργοδότες. Χρονικά γίνεται σε καθοριστικό σημείο, τον Ιούνιο του 1942, λίγες μέρες μετά την εκλογή και ανάδειξη νέας Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ (Μάιος 1942), με την πλήρη επικράτηση των χαμηλόβαθμων υπαλλήλων της ΕΤΕ και λίγους μήνες πριν από την εκδήλωση της μεγάλης απεργίας των τραπεζοϋπαλλήλων στις 9 Σεπτεμβρίου 1942.

⁵ Ζ. Συνοδινός, *ό.π.*, σ. 35

Αυτή η οργάνωση σε δεύτερο βαθμό είναι απότοκο της παρέμβασης και της διάθεσης που έδειξαν οι εργαζόμενοι κυρίως μπροστά στα εξαιρετικά δυσάρεστα γεγονότα της Κατοχής. Δημιουργήθηκε ως πρώτη ανάγκη για την οργάνωση του εργαζόμενου λαού, για την κοινή δράση στο ζήτημα της επιβίωσης, την εναντίωση στις κατοχικές πολιτικές και στα έκτακτα μέτρα επιστράτευσης των εργαζομένων. Ήταν απόρροια της παρέμβασης του ΕΕΑΜ και της προσπάθειας που έγινε και σε τριτοβάθμιο επίπεδο με την κοινή δράση της Ενωτικής ΓΣΕΕ με την «Εθνική» ΓΣΕΕ.

Αυτή η πάλη των ιδεών στο εσωτερικό του ΣΥΕΤΕ απηχούσε και τον γενικότερο προβληματισμό του αντιστασιακού συνδικαλιστικού κινήματος για το ρόλο των εργαζομένων μετά τον πόλεμο, σε συνθήκες ελευθερίας. Για το ποια θα είναι η θέση του προσωπικού στα τεκταινόμενα στην Εθνική Τράπεζα, αλλά και πώς θα λειτουργούν τόσο οι εργαζόμενοι όσο και τα συνδικάτα μετά το τέλος του πολέμου. Μέσα στην Κατοχή η Διοίκηση της ΕΤΕ προετοίμαζε, εκτός των άλλων, το προσωπικό, τις υπηρεσίες και τη δομή της Τράπεζας για τη μεταπολεμική ανασυγκρότηση. Φρόντιζε, με λίγα λόγια, να ισχυροποιήσει τη θέση της και στην ταξική-εξουσιαστική πάλη απέναντι στους εργαζομένους της.

Σε αυτό το σημείο της ταξικής πάλης καθοριστικό στοιχείο αποτελούσε η πολιτική κατεύθυνση που θα είχε μεταπολεμικά ο ΣΥΕΤΕ. Το κυρίαρχο δίλλημα ήταν αν ο Σύλλογος θα παρέμενε ένα κλασικό συνδικάτο του μεσοπολέμου και της μεταξικής δικτατορίας, ένα κλασικό εργοδοτικό, γραφειοκρατικό συνδικάτο που θα φρόντιζε για τη μακροήμερευση και την προώθηση των συμφερόντων των μεγαλοστελεχών που θα τον διοικούσαν ή θα αποτελούσε ένα ταξικό σωματείο που θα αγκάλιαζε όλους τους εργαζομένους στην Τράπεζα, κυρίως αυτούς των κατώτερων βαθμίδων που αποτελούσαν και την πλειοψηφία και δεν διατηρούσαν οργανική σχέση με τη Διοίκηση της Τράπεζας, χωρίς διακρίσεις φύλου και θέσης, που θα ήταν μάχιμο για την υπεράσπιση και διεύρυνση των συμφερόντων και των δικαιωμάτων όλων των μελών του απέναντι στην εργοδοσία, στις κυβερνήσεις και το κράτος.

Σε αυτή τη διαπάλη η Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ και σε αυτή την εξαιρετικά δύσκολη περίοδο δείχνει να επιλέγει ως απάντηση τη δεύτερη λύση. Θέτει την ύπαρξη της εργοδοσίας σε συνάφεια με την ύπαρξη των εργαζομένων και μάλιστα βάζοντας το καίριο διαφοροποιητικό στοιχείο από την προηγούμενη κατάσταση: αυτό της

αναγκαιότητας της εργασίας για να υπάρξει «ο κόσμος της αύριον» για τη χώρα σε συνθήκες ελευθερίας.

Παράλληλα την ίδια εποχή διεκδικεί, τόσο από τη Διοίκηση της Τράπεζας όσο από το κράτος, σε συνεργασία και στο πλαίσιο της ΕΣΤΟ, του ΕΕΑΜ, της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ και των ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ, τη λύση του επισιτιστικού προβλήματος ολόκληρου του πληθυσμού και ανάμεσά τους και των υπαλλήλων της ΕΤΕ.

Τέλος της περιόδου της Κατοχής και της Αντίστασης

Στις 8 Οκτωβρίου 1944 γίνεται η συνεδρίαση της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ με την οποία τελειώνει η δράση του Συλλόγου στη διάρκεια της Κατοχής και της Αντίστασης.

Στις αρχαιρεσίες που θα γίνουν στις 21 Οκτωβρίου 1944, λίγες μέρες μετά την Απελευθέρωση, θα αναδειχθεί νέα, διαφορετική Δ.Ε. στον ΣΥΕΤΕ. Θα εκλεγούν νέα πρόσωπα, ενώ θα παραμείνουν ελάχιστα από την προηγούμενη. Πρόεδρος θα αναλάβει ο Ιωάννης Παπαλέτσος και αντιπρόεδρος ο Παρασκευάς Σταμόπουλος. Ανάμεσά τους δεν υπάρχουν επιφανή στελέχη του εαμικού πυρήνα του ΣΥΕΤΕ, όπως οι Θ. Ευθυμίου, Κων. Μπάκας, Κων. Χαύτας κ.ά., ενώ από τις πηγές που υπάρχουν στα αρχεία του ΣΥΕΤΕ, δεν αποδεικνύεται η συμμετοχή τους ή μη στις εκλογές.

Η νεοεκλεγείσα Διοικητική Επιτροπή του ΣΥΕΤΕ, στην πρώτη κιόλας συνεδρίασή της, στις 23 Οκτωβρίου 1944, φροντίζει να δείξει την αλλαγή τακτικής και πολιτικής του Συλλόγου απέναντι στην Τράπεζα και τη Διοίκησή της, επιστρέφοντας στην προπολεμική συνδικαλιστική λογική της προσκόλλησης των συνδικάτων στην κυβερνητική και εργοδοτική γραμμή, εκφράζοντας περισσότερο τα συμφέροντα της συντεχνίας παρά τη συμπίεση με άλλους εργαζόμενους, έστω των άλλων τραπεζών, γεγονός που είχε σφυρηλατηθεί στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης μέσω της ΕΣΤΟ και της κοινής αγωνιστικής τακτικής με ΕΚΑ και ΕΕΑΜ- ΓΣΕΕ. Η νέα Δ.Ε αναφέρει χαρακτηριστικά 14 σκοπούς.

Διαβάζω μερικούς:

1. Μακράν από την Τράπεζαν η πολιτική.

2. Τάξεις, πειθαρχία, εργασία, και εξόρμησις διά την αναδιοργάνωσιν και ενίσχυσιν της Τραπεζής διά να δυνηθή να προσφέρη τας υπηρεσίας της εις την ανόρθωσιν της Πατρίδος.
3. Εξυγιάνσεις του Προσωπικού της Τραπεζής δι' εκκαθαρίσεως των από της κατοχής και εντεύθεν προσληφθέντων.
4. Απομάκρυνσις των αποδεδειγμένων επαγγελματικώς ανεπαρκών ως και των αναζίων λειτουργών της Τραπεζής⁶.

.....

Στην «ανακοίνωση αρχών» της Δ.Ε., μέσω του Προέδρου της Ιω. Παπαλέτσου, διαπιστώνεται μια ολοφάνερη στροφή του σωματείου στην προ του πολέμου και της Κατοχής κατάσταση και πολιτική κατεύθυνση.

Η περίοδος λίγο μετά τα Δεκεμβριανά

Στην πρώτη συνεδρίαση μετά τα Δεκεμβριανά, στις 4 Ιανουαρίου 1945, οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τον ΣΥΕΤΕ αφορούν την εαμική δράση. Δημιουργείται μια επιτροπή από συμβούλους της Δ.Ε. του Συλλόγου, με στόχο την αποκήρυξη της στάσης του ΕΛΑΣ και την καταδίκη των εαμικών συναδέλφων τους που συμμετείχαν στις μάχες του Δεκέμβρη.

Οι συνεδριάσεις της Δ.Ε. τον μήνα Ιανουάριο είναι συχνές.

Στις 8 Ιανουαρίου 1945 ο πρόεδρος του ΣΥΕΤΕ σε εισήγησή του προτείνει η Δ.Ε. να ζητήσει από τις αρχές την παραδειγματική τιμωρία των εργαζομένων της Τράπεζας που συμμετείχαν στα Δεκεμβριανά με την πλευρά του ΕΑΜ, χαρακτηρίζοντάς τους μάλιστα «νέους δοσίλογους».⁷ Με αυτή, πλέον, την απόφασή της η Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ σφραγίζει ξεκάθαρα την αντίθεσή της με το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ και τίθεται αντίπαλος.

Στις 9 Ιανουαρίου 1945, μετά από εισήγηση του προέδρου Ιω. Παπαλέτσου, η Δ.Ε. ζητά από τη Διοίκηση της ΕΤΕ, ανεξάρτητα από τα μέτρα που θα πάρει η πολιτεία, να λάβει διοικητικά μέτρα όχι μόνο γι' αυτούς τους υπαλλήλους που συμμετείχαν με το ΕΑΜ, αλλά και για όσους με οποιονδήποτε τρόπο βοήθησαν την

⁶ Πρακτικό συνεδρίασης της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ αρ. 1/ 23.10.1944, ΙΑ/ΣΥΕΤΕ.

⁷ Πρακτικό συνεδρίασης της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ αρ. 14/ 8.1.1945, ΙΑ/ΣΥΕΤΕ.

«ανταρσία» και έγιναν η αιτία στο να συλληφθούν υπάλληλοι της ΕΤΕ από τον ΕΛΑΣ⁸ προτρέποντας του διευθυντές των τμημάτων να καταρτίσουν καταλόγους ονομάτων συναδέλφων που έλαβαν μέρος στα Δεκεμβριανά. Η θέση αυτή της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ προλαμβάνει ακόμη και τη Διοίκηση της ΕΤΕ, αλλά και το Κράτος.

Η όλη στάση της Δ.Ε. του Συλλόγου αλλά κυρίως οι λόγοι για τους οποίους κατηγορούνται οι «στασιαστές» παραπέμπουν στο περιβόητο Γ΄ Ψήφισμα έναν χρόνο αργότερα.

Ο χαρακτηρισμός των ΕΑΜιτών και ΕΛΑΣιτών ως «νέων δοσιλόγων», εντάσσεται στο γενικότερο κλίμα μισαλλοδοξίας που καλλιεργείται εκείνη την περίοδο και προετοιμάζει την επόμενη εποχή, όπου η δίωξη των κομμουνιστών, των μελών του ΕΑΜ, του ΕΛΑΣ, των αντιστασιακών, αυτών που έδρασαν όλη την προηγούμενη περίοδο κατά των ξένων κατακτητών, των κατοχικών αρχών και κυβερνήσεων, κατά των ταγμάτων ασφαλείας, κατά των Άγγλων και μετέπειτα των Αμερικάνων, θα βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη της λευκής τρομοκρατίας του μετεμφυλιακού κράτους.

Λίγες μέρες αργότερα, στην Γενική Συνέλευση των μελών του ΣΥΕΤΕ, ο πρόεδρος Ιω. Παπαλέτσος στον απολογισμό του επισφραγίζει την πολιτική στροφή του Συλλόγου, αφού θεωρεί ότι δικαιώθηκε η πολιτική που ακολούθησε από τις 21 Οκτωβρίου 1944 η υπ' αυτόν εκλεγμένη Διοικητική Επιτροπή. Αναφέρει συγκεκριμένα: «...η συνεχής τάσις για πολιτικολογία, η κληρονομία της Κατοχής και ο επηρεασμός των διοικούντων (εκείνη την εποχή) από εξωϋπηρεσιακές απόψεις συνετέλεσαν ώστε να παρεκκλίνει ο ΣΥΕΤΕ του σκοπού του»⁹. Φυσικά και κατακρίνει τη σχέση της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ την περίοδο 1942-1944 με την Αντίσταση και ειδικότερα με το ΕΑΜ.

Ο Ιω. Παπαλέτσος με τις θέσεις που παίρνει επαναφέρει τον ΣΥΕΤΕ στην «κανονικότητα» της δράσης των σωματείων της μεταξικής περιόδου, της λειτουργίας των συνδικάτων ως εργοδοτικού μηχανισμού και ταυτόχρονα μετέχει στην προσπάθεια ενίσχυσης της λογικής, που κυριαρχούσε τότε στην πολιτική των κυβερνήσεων και των εργοδοτικών οργανώσεων για τη λειτουργία των επιχειρήσεων

⁸ Πρακτικό συνεδρίασης της Δ.Ε. του ΣΥΕΤΕ αρ.15/ 9.1.1945, ΙΑ/ΣΥΕΤΕ.

⁹ Κ. Κρεμμύδας, *ό.π.*, σ. 64-65.

ως «οικογένεια», ώστε να αποφεύγονται οι συγκρούσεις και να καλύπτονται οι αντιθέσεις ανάμεσα σε εργαζομένους και εργοδότες.

Λίγο νωρίτερα την αρχή θα κάνει ο εκπρόσωπος της Προσωρινής Διοίκησης της ΓΣΕΕ Ιωάννης Καλομοίρης. Στις 29 Νοεμβρίου 1944, στην πανηγυρική συνεδρίαση του Δ.Σ. της ΕΤΕ για το διορισμό του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου στη θέση του διοικητή της ΕΤΕ, ο Καλομοίρης, κινούμενος στην πολιτική της ανοχής και ουσιαστικά της στήριξης της Κυβέρνησης «Εθνικής Ενότητας» που ακολουθούσε τότε το ΕΑΜ μετέχοντας σε αυτή με υπουργούς και υφυπουργούς, φροντίζει να δεσμευτεί έναντι της αστικής τάξης της Ελλάδας και του τραπεζικού κεφαλαίου για εργασιακή ειρήνη, χωρίς δυναμικές απεργίες και διεκδικήσεις.